

Hugleiðingar um føroysku oljulógina og føroysku oljufeløgini

Um føroyingar veruliga ynskja at hava eitt oljufelag, sum hevur neyðugu figgarligu styrkina til at kunna gera seg galdandi í kapping við útlendsk oljufeløg ella sum kann gerast »seriøs« og veruligur samstarvsfelagi við hesi á jøvnum fœti í einum samtaki, átti kanska heldur at verði hugsað um, hvørt tað er møguligt at stovna føroyskt oljufelag, sum bæði tað almenna og privatir kunnu verða eigarar av (hálv-almént felag)

Sum øllum kunnugt standa Føroyar á gáttini til byrjanina av einum leitingarskeiði eftir olju og gassi (kolvetnum) á føroyska landgrunninum. Asetingin av teimum lögfrøðisligu kørnum, sum hendað frálándavinnan skal virka undir, hevur leingi verið á veg, og er í samband við Løgtingsins viðtøku av lógaruppskotið tann 24. februar 1998 komin undir land, og lögfrøðisliga við einum úrsliti, sum Føroyar kunnu verða nøgdar við.

Við teimum útlitum, sum við slíkari vinnu, eru fyri samfelagsbúskaparlígar framgongd fyri Føroyar og vinningi fyri tann einstaka, um kolvetni verða funnin, er einki lógid í, at Landsstýrið eisini hevur gjørt sær tankar um, hvørt landið sum liður í eini frálándavinnu skal seta á stovn alment føroyskt oljufelag, sum saman við útlendsku oljufeløgum skal kunna taka lut í oljuleitingini og útvinningini av kolvetnum um hesi verða funnin.

Oljuraðløggingarnevndin og lögmaður draga ikki sou línur

Oljuraðløggingarnevndin hevur í síni frágreiðing til Landsstýrið ikki mælt til, at alment oljufelag verður stovnað nú, men at Landsstýrið istaðin í samband við veiting av loyvm til oljuleiting skal fyrihalda sær rættin til at lata eitt alment oljufelag koma upp í verksemið hjá teimum oljufeløgum, sum fáa leitingar- og útvinningarloyvi.

Seinastu vikurnar er í føroysku fjølmiðlunum sagt frá, at lögmaður, hóast til-mæli frá Oljuraðløggingarnevndini, hevur sett nevnd til nærri at kanna møguleikar um fyrst stovnan av einum almennum oljufelag.

Meira áhugavert er tó, at fjølmiðlarnir seinastu vikurnar eisini hava boðað frá, at ikki minni enn tvey privat føroysk oljufeløg nú eru stovnað – annað (P/F Faroes Oil & Gas Exploration) við útlendskum og hitt (P/F Atlantic Petroleum) við føroyskum kapitali aftan fyri seg. Harumframt fara útlendsku oljufeløgini væntandi í næstum at stovna dóttirfeløg í Føroyum – norska Saga hevur longu skrásett deild í Føroyum (Saga Petroleum Føroyar a.s.).

Oljuleingin og umsitingin av henni
Hendan grein skal ikki snúva seg um, hvørt tað er

gott ella ringt, at stovnað eru privat føroysk oljufeløg, sum í eini útbjóðing kunnu enda í kapping við eitt alment føroyskt oljufelag, men skal harafturímóti snúva seg um, hvørt hendað stovnan kann koma at føra við sær, at útlendsku oljufeløgini fara at missa álitid á føroyingum, um oljuleigin í samband við veiting av leitingarloyvm ikki verður umsitin í samsvar við lógarinnar eigna innihald.

Tað hevur í samband við fyrireikingina av Kolvetnislógini ikki verið nøkur loyna, at føroyingar hava ynskt, at teir skulu hava særsmendir í samband við frálándavinnuna. Lógaruppskotið frá lógmanni nevndi í hesum sambandi, at krøv skuldu setast oljufeløgum um skyldu í ávísan mun at nýta føroyska arbeiðsmegi, tænastur og veitingar. Í álitinum frá Løgtingsins Vinnu-nevnd bleiv lagt afturat, at krøv skuldu setast beinleiðis í lógini um, at allur flutningur av úterð til og frá frálándavinnuni skal fara um føroyskan bryggjukant ella flogvøll. Eingi av hesum krøvum eru so óvanlig, at tey vilja ræða oljufeløgini frá at søkja um loyvi til at leita eftir kolvetni á føroyska landgrunninum, um bert krøvini verða álögð í tann mun Føroyar yvirhøvur kunnu veita neyðugu arbeiðsmegina, tænasturnar og veitingarnar annars og í samsvar við tann ørv oljufeløgini hava.

Føroyingar ikki særsmendir

Kolvetnislógin nevnr harafturímóti einki um, at føroyingar skulu hava særsmendir, tá tað snýr seg um viðgerð av umsóknum um loyvi til at leita eftir olju og gassi. Í grein 6 í lógini er bert ásett, at leitingarloyvi bert kann latast teimum umsókjaram, sum Føroya Landsstýri metir hevur neyðuga sakkunnleikan royndirnar og førleikan, eins og figgarligu orkuna at átaka sær eina so krevjandi uppgávu, sum leiting eftir olju og gassi á føroyska landgrunninum vil verða.

Spurningurin er so, um tey bæði privat føroysku oljufeløgini, sum nú eru stovnað, uppfylla tær í lógini ásettu treytirnar. Tað kann als ikki verða ivi um, at hvørki av feløgnum uppfylla kravið um sakkunnleika til leiting eftir olju og gassi. Tað kann ei heldur verða ivi um, at hvørki av feløgnum sum nú er hava royndir og førleika til at á-

taka sær leitingarvirkssemi.

Viðvíkjandi spurninginum um figgarligu orkuna vita vit frá føroysku fjølmiðlunum, at P/F Atlantic Petroleum hevur ein partafelagskapital uppá kr. 25 mill. krónur og at møguleiki er fyri, at hesin kann koma uppá einar 55 mill. krónur, í fyrstu atløgu tó bert upp til kr. 35 mill. Tá hugsað verður um, hvussu kapital-krevjandi oljuvinna er, er als eingin ivi um, at hvørki 25 mill. ella 55 mill. krónur eru nøktandi til at kunna fremja leiting eftir olju og gassi. Tað er sostatt greitt, at hetta felagið heldur ikki uppfyllir ta triðju treytina í lógini fyri yvirhøvur at kunna fáa eitt leitingarloyvi. Um Kolvetnislógin verður umsitin í samsvar við lógarinnar egnu ord tykist sostatt verða greitt, at leitingarloyvi tí ikki kann latast felagnum P/F Atlantic Petroleum.

Føroysk luttøka uttan týðning

Næsti spurningurin er so, um tað broytir uppá støðuna, um P/F Atlantic Petroleum ger samstarvsavtalu við eitt føroyskt oljufelag, vantar útlendsku oljufelagið, at teirra oljusamtak vil fáa særsmendir frá føroysku oljuyndugleikum ella at fáa nakrar ávisar fyrimunir í mun til onnur samtøk, sum kappast verður við um til dæmis sama leitingarøki, og sum ikki hava føroysk feløg við í teirra

samtaki.

Enn meira álvarsligt vil tað verða, um loyvi verður latið einum samtaki, har hvørki føroyski ella útlendski parturin uppfylla treytirnar fyri at fáa eitt leitingarloyvi, og hvar loyvi tí bert verður latið, av tí at eitt føroyskt felag er við í einum slíkum samtaki.

Verður hugt at P/F Faroes Oil & Gas Exploration er meira ilt at meta um figgarligu orkuna hjá hesum felagnum, við tað at felagið nærmast tykist at verða at uppfata sum eitt »dóttirfelag« til útlendska samstarvsfelagan, enska DANA Petroleum, og at figgarligu orkan tí hongur saman við figgarligu orkun hjá hesum felagnum. Stovnan hjá hesum felagnum tykist sostatt best at kunna sammetast við føroysku dóttirfeløgini hjá teimum kendu útlendsku oljufeløgum, sum nokk flestøll hvør sær uppfylla treytirnar í grein 6 í Kolvetnislógini fyri at fáa leitingarloyvi.

Grund til at ávara

Hóast tað er at fegnast um, at nakrir einstakir føroyingar hava dirvi og orku til at stovna feløg, sum aktivt ætla at taka lut í komandi oljuleitingini, tykist tað verða góðar grundir til at ávara teir føroysku myndugleikarnar og politikararnar, sum skulu umsita oljuleggávu, móti at toygja tulkningina av lógini so langt, at leitingarloyv verða latin føroyskum oljufeløgum ella samtøkum, hvar føroysk oljufeløg eru við, uttan mun til um hesi uppfylla treytirnar í lógini, men bert tí at hesi eru føroysk.

Um so verður má roknast við, at útlendsku oljufeløgini missa eitthvørt álit á og virðing fyri føroyskum politikarum og føroyskum myndugleikum, við tað at tað so gerst greitt, at lógin ikki verður umsitin í samsvar við innihald hennara, men meira út frá »tjóðskaparligum« fyrirtreytum. Hetta vil yvir eitt longri skeið uttan iva fáa fylgur fyri tað samstarvið, sum føroysku myndugleikarnar og útlendsku oljufeløgini skulu fáa í lag, fyri at oljuvinna kann gerast ein so góð inn-tøkukelda sum møguligt fyri Føroyar.

Eisini eigur at verða víst á, at tey nevndu føroysku oljufeløgini sjálvi hava boðað frá, at tey vilja virka á vinniligum grundarlagi. Tá ið so er, mugu hesi eisini tola, at man bert vinnur í kapping við onnur feløg, um

so er, at man er betur enn hini.

Alment ella hálv-almént felag

Um føroyingar veruliga ynskja at hava eitt oljufelag, sum hevur neyðugu figgarligu styrkina til at kunna gera seg galdandi í kapping við útlendsk oljufeløg ella sum kann gerast »seriøs« og veruligur samstarvsfelagi við hesi á jøvnum fœti í einum samtaki, átti kanska heldur at verði hugsað um, hvørt tað er møguligt at stovna føroyskt oljufelag, sum bæði tað almenna og privatir kunnu verða eigarar av (hálv-almént felag). Hetta hevur í útloðum latið seg gera á øðrum økjum, eitt nú innan tele-samskipti, so hví ikki innan føroyska oljuvinnu?

Verður alment ella hálv-almént oljufelag stovnað í Føroyum er umráðandi, at eitt slíkt felag kemur at virka á vanligum vinnuligum treytum og ikki bert sum longdi politiska armurin hjá føroysku politikarunum. Tað vildi verið ólukkuligt fyri Føroyar og føroyska oljuvinnu um føroyingar fólðu seg freistaðar til at falla aftur til politikkin í 1980'árunum, hvar ein ofta fekk ta fatan, at tað at fáa til vega figging til egið vinnuligt virksmi, bert var ein spurningur um at hava rætta politiska litin og at kenna teir røttu politikararnar. Tað vildi eisini verið ólukkuligt fyri Føroyar, um politiska mannagongdin í málinum um bjargina hjá politiskt óhefta Framtaksgrunninum av virksminum hjá P/F Føroya Fiskavirking (m.a. hóttanir móti leiðslu í Føroya Banki og í Framtaksgrunninum og uppskot um anti-trust lóg) kom at endurtaka seg, bert tí at einstakir politikarar kunnu hava onnur sjónarmið um eitt-hvørt mál innan oljuvinnuna enn teir persónar, sum eru settir í starv til at taka sær av slíkum málum.

Latið okkum vóna at Føroyar og føroyingar hava lært av tí farna, soleiðis at oljuvinna – uttan mun til um ein leiting fer at geva úrslit ella ei – kann geva eitt veruligt figgarligt íkast til føroyska búskapin og samfundin menna føroysku vinnuna soleiðis at henda í framtíðini eisini kann gera seg galdandi uttanfyri Føroyar á øðrum økjum enn bert innan fiskivinnuna.

Jóhannus Egholm
Hansen
Advokatur